

Alternativ strategi för förvaltning av
tätortsnära grönområden

Av Helena Mellqvist

Innehållsförteckning

Alternativ strategi för förvaltning av tätortsnära grönområden	3
Bakgrund - problemformulering	3
Samverkan, gräsrotsinitiativ och projekt	3
Studiens upplägg och genomförande	4
Vad är Svenmanska trädgårdsparken?	5
Min koppling till parken och Ronneby kommun	7
Projektfieringsträskets för- och nackdelar	9
Samverkan	9
Avtal och finansiering	11
Att samverka - ansvar och tillit	14
Föreningstäta Sverige med begynnande befolkningsminskning	15
Den skandinaviska ramberättelsen där tillit möter BiD och en idéburen sektor	15
Mosaikstyrning, tillit och en känsla av mening	16
Röster om samverkan, engagemang och Svenmanska trädgårdsparken	18
Röster från skötselgruppen	18
Röster från kommunen och övriga	21
Röster från eldsjälarna	23
Röster från akademien och praktiken	25
Avslutande reflektion	29
Referenser	30

Stort tack till skötselgruppen, Roland och Eva, alla engagerade parkentusiaster och kollegor på Sveriges lantbruksuniversitet. Stort tack till ARQ och SLU som stöttat arbetet med att ta fram denna rapport om Svenmanska trädgårdsparken i Bräkne-Hoby. Nu ser vi fram emot våren och en ny säsong i Svenmanska trädgårdsparken!!

Författaren och Roland Gustavsson ansvarar för alla bilder från parken.

Alternativ strategi för förvaltning av tätortsnära grönområden

Svenmanska trädgårdsparken illustrerar ett pågående exempel

Bakgrund - problemformulering

Natursköna parker och grönområden behöver skötsel och underhåll för att bevara och vidareutveckla sin skönhet. Vackra grönområden är viktiga för vårt välbefinnande, vare sig vi bor i en mindre ort eller en större stad. Zoomar vi ut och tittar på utveckling av landskap i den större skalan ser vi oändligt långa processer som påverkas av tidens gång, klimatförändringar och politiska beslut, liksom trender och traditioner. Landskapsutveckling påverkas också i hög grad av oss människor. Olika aktörer ansvarar för olika skeden i utvecklingen och även för olika platser. Kommunikation och samverkan blir därmed viktigt. Brister i kommunikation och samverkan kan leda till att den långsiktiga förvaltningen blir otydligt formulerad. Vilket i sin tur fördunklar möjligheten att skapa en gemensam förståelse av grönområdets värden för landskapets framtida förvaltning. Kommuner i Sverige ansvarar för markanvändning och deras planmonopol är starkt. Att kombinera det kraftfulla ansvaret med samverkan bidrar med en rad utmaningar som rör både ansvar och tillit men också överföring av kunskap och erfarenhet. I takt med att kommuners budget för skötsel av grönområden sjunker blir kampen om finansiering hårdare. Kommuner mäktar inte upprätthålla den höga kvalitet på alla de grönområden som man hade önskat. Det är nu frågeställningen utkristalliserar; **hur skulle alternativa strategier för förvaltning av grönområden på kommunal mark kunna se ut?**

Rapporten fokuserar **lokal platsutveckling i landsbygdskontext**. Studien undersöker hur man kan skapa och utveckla gröna sköna miljöer med finess utanför huvudorten med fokus på hur lokala krafter kan bidra i kommuners verksamhet.

Det är en undersökning om den **kontext** som samverkan sker inom, om **syftet** för samverkan och de **förväntningar** olika aktörer har på **process** och **resultat**.

Studien följer ett pågående parkprojekt i Bräkne-Hoby, i Ronneby kommun, som tydligt visar på framgångar liksom skavet mellan frivilligorganisationer och kommunen där de två organisationerna har, eller har haft, olika förväntningar på processen likväl som på resultatet.

Samverkan, gräsrotsinitiativ och projekt

Mycket har skrivits om samverkan kopplat till kommuners kärnverksamhet, om samverkan kopplat till platsskapande (Dempsey et al. 2014), och om samverkan som syftar till folkbildning, som ögonöppnare och kunskapsspridning (Mellqvist 2017, Mellqvist 2016). Den här rapporten fokuserar samverkan i gestaltning, projektering, anläggning och drift av en park på kommunal mark. En park som är anlagd och vidareutvecklad av gräsrotsinitiativ. De senaste 20 åren har vi pratat mycket om innovationsplattformar, testbäddar eller 'living labs' (Galdámez et al. 2025, Mukhtar-Landgren et al. 2019). Viktiga och undersökande grepp som kan leda till viktiga insikter. För kommuner spelar de en speciell roll då kommuner i olika former av pilotprojekt har möjlighet att testa idéer som inte ryms i politiskt beslutade normer (såsom parkeringsnorm, lekytefaktor eller trädkronstäckning) och testa ett i plats- eller sakfråga avgränsat alternativ. Den ideella skötselgruppen som ansvarar för skötsel

Delar av skötselgruppen en måndag förmiddag i juni.

av Svenmanska trädgårdsparken i Bräkne-Hoby vill inte att parken ska kallas ett 'living lab' eller en testbädd. De vill uppmärksammas och uppskattas för den trädgårdsskicklighet de har och den finess som genomsyrar både gestaltning, anläggning, och de 10 senaste åren också skötsel av parken. Testbäddar och liknande, tillåter kommunerna att testa former för samverkan (Mukhtar-Landgren et al. 2019) och prova potentiella samarbetspartners. Men var hittar vi det långsiktiga förvaltningsperspektivet i den formen av initiativ? Och är kommunala tjänstepersoner tränade är att agera facilitator, igångsättare och koordinators samtidigt som de ska hantera sina vardagliga uppdrag?

Studiens upplägg och genomförande

Studien av Svenmanska trädgårdsparken har genomförts mellan december 2024 och mars 2026. Hela projektet startade med att problemformuleringen och projektidéerna presenterades på **konferensen** *Nordic Conference for Rural Research: Nordic Ruralities – New paths to sustainable transitions?* i Kiruna under ett par gnistrande kalla decemberdagar 2024. Förutom att presentera och diskutera Svenmanska trädgårdsparken, etablerade jag kontakt med universitetslektor Nils Björling (Chalmers Tekniska Högskola) och forskare Partik Cras (Sveriges Lantbruksuniversitet) som båda var med på studiens avslutande webinarium om förvaltning och platsutveckling i mindre orter, i januari 2026.

Under våren 2025 närmade jag mig Svenmanska trädgårdsparken genom att besöka både parken och dess grundare Roland och Eva Gustavsson. Första besöket och de inledande samtalen genomfördes tillsammans med min kollega Jitka Svensson på Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning på SLU. Roland och Eva är tidigare kollegor till oss båda, pensionärer sedan ett par år tillbaka. Vi har arbetat tillsammans i många år och det var värdefullt att Jitka var med som samtalspartner om landskapsarkitektur, gestaltning och förvaltning. Under vår och sommar besökte jag parken 4 gånger med samtal med både representanter från skötselgruppen och intervjuer med personer med insikt i parken såsom politiker, parkchefer och landsbygdsutvecklare på Ronneby kommun genom tiderna.

Utöver dessa besök blev jag i september inbjuden till en slags utvecklingsgrupp som består av en grupp engagerade landsbygdsentusiaster med blandad bakgrund, men som utmanar varandra att tänka utanför boxen i sin strävan att bidra till bygden utveckling i aktuella frågor. De kallar sig TIB, Tänkeverkstaden i Bräkne-Hoby, och söker lösningar bortom det konventionella.

Den 14 januari 2026 genomfördes ett **webbinarium** med 6 deltagande **forskare och praktiker**. Webbinariet hade rubriken: *Strategi för förvaltning av tätortsnära grönområden, med exempel från Bräkne-Hoby i Ronneby kommun*. Webbinariet inleddes med att summera studien tillsammans med de skissartade resultat som producerats i januari. På detta följde en diskussion om utmaningar och potentiella lösningar kopplade till förvaltning av grönområden i en landsbygdscontext. I slutet av månaden presenterades projektet på **Utemiljödagen på SLU Alnarp**. Utemiljödagen är en plattform för utbyte och medskapande av kunskap mellan forskare inom förvaltning och alla som arbetar med förvaltning av utemiljöer inom kommun, bostadssektor, kyrkogård med mera. Utemiljödagen 2026 hade rubriken *Förvaltning med brukare*, och min presentation hade titeln: *Hur arbetar förvaltning med gräsrotsinitiativ?* Frågor jag fick handlade om hur ideella krafter involverades i parken samt hur man skulle kunna arbeta i en annan kontext där kompetens från universitet inte finns att tillgå.

Vad är Svenmanska trädgårdsparken?

Den Svenmanska trädgårdsparken tillkom genom en donation till dåvarande Bräkne-Hoby landsbygdskommun år 1952 från Gilbert Svenman, därav namnet. Inne i nuvarande Bräknebygdens Kulturhus sammanträdde dåvarande kommunfullmäktige fram till kommunsammanslagningen 1967. Därefter föll parken i glömska men väcktes upp från sin törnrosasömn 2014 av Bräkne-Hobys samhällsförening Bygd i Samverkan. Den invigdes då av kommunalrådet Roger Fredriksson och sköts idag av två trädgårdsföreningar (Richardsson 2023). I bakgrunden finns även kommunens parkavdelning med som sköter gräsklippning, dammen och på olika sätt servar skötselgruppen som gör huvuddelen av arbetet. Parkupprustningen är dessutom en följd av arbetet med Ronneby kommuns grönstrukturplan, där grönområdets potential lyfts som viktig (Mellqvist et al. 2016, Ronneby kommun uå). Parken sköts alltså av skötselgruppen. Utvecklingsarbetet ligger på en speciellt tillsatt

grupp som delvis överlappar både skötselgruppen och de medverkande ideella föreningarna och sköts av utvecklingsgruppen utan skriftliga förvaltningsavtal med kommunen. Så har det varit i flera år men under anläggnings- och etableringsfasens första år fanns ett avtal i form av ett treårigt partnerskap mellan Sveriges lantbruksuniversitet, Ronneby kommun och Bygd i samverkan.

Begreppet *trädgård* i Svenmanska trädgårdsparken förpliktar. Skötseln av parken med perennplanteringar, lagda stengångar, uppbyggda torvpartier, 'woodlands' och knivskarpt skurna gräskanter sker på detaljnivå. Skötselgrupp och utvecklingsgrupp är separerade för att inte trötta ut deltagarna med för många möten och diskussioner. Och för att inte skapa onödiga diskussioner under skötselträffarna. Många i skötselgruppen är trädgårdsentusiaster och 'görare' som intresserar sig mindre för strategiska utvecklingsfrågor, dvs. frågor som inte rör

planteringarnas utveckling utan det organisatoriska. Skötselgruppen består av engagerade medlemmar i Bräkne-Hoby trädgårdsförening och Blekinge trädgårdsamatörer. Utvecklingsgruppen består av samma två grupper men inkluderar också medlemmar i Bygd i samverkan som är Bräkne-Hobys samhällsförening.

Varje måndag kl. 9 träffas skötselgruppen i parken under hela växtsäsongen. Klockan 12 avbryts arbetet, redskap ställs in i förrådet och trädgårdsavfall läggs i den container kommunen satt dit i detta syfte. Förmiddagen rymmer också en välförtjänt kopp kaffe och smörgåsar. Varje måndag förmiddag inleds med en genomgång av vad som behöver göras under dagen, blandat med aktuella trädgårdsfrågor som diskuteras mer generellt. Det kan handla om vad som exempelvis är viktigt i en trädgård vid aktuell tidpunkt såsom dags att dela perenner, beskära buskar och träd, osv. Det är Roland och Eva Gustavsson som har varit de drivande rösterna i skötselgruppen. Det är också Roland som ritade förslaget till hur det gamla nedgångna grönområdet kunde väckas ur sin tönrosasömn och restaureras med finess och en avancerad växtlista. Växtlistan ansvarade däremot Eva för med stöd av ytterligare en kollega från SLU Alnarp, nämligen växtspecialisten Kenneth Lorentzon.

Skötselgruppen består av ett trettiotal entusiaster med olika nivåer av trädgårdserfarenhet och växtkännedom. Ungefär femton, tjugo personer dyker upp varje vecka, Vissa av dem har ingen erfarenhet av trädgårdsskötsel alls, men de är vetgiriga, lär sig snabbt och bidrar i lika hög grad som de övriga i gänget. Andra bär på expertkunskap om stenläggning, rosor, 'woodlands' med mycket mera.

Svenmanskas organisation består av 4 delar:

Sveriges trädgårdsamatörer, STA, och dess Blekingekrets
Bygd i Samverkan, samhällsförening i Bräknebygden
Bräkne-Hoby Trädgårdsförening
Ronneby kommuns parkavdelning

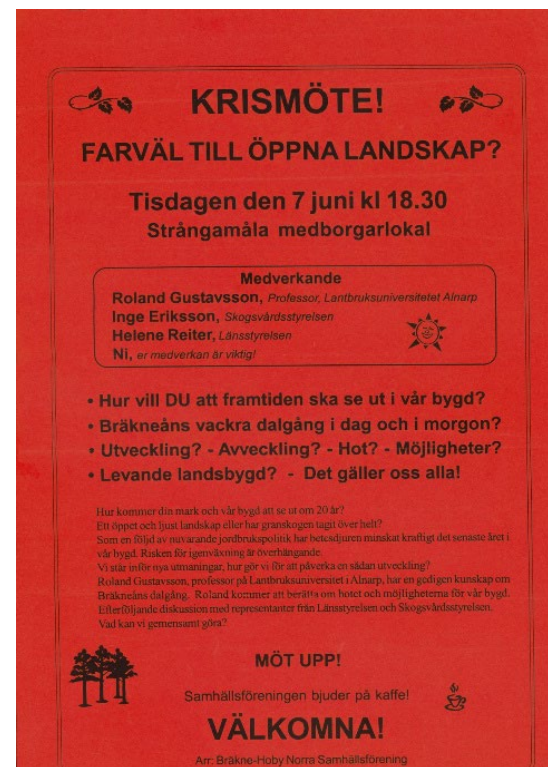
*Små eleganta skyltar med sortnamn på latin och på svenska hängs upp.
Nedan tar skötselgruppen en välförtjänt kaffepaus.*

Min koppling till parken och Ronneby kommun

Redan 2002 stiftade jag bekantskap med Bräkne-Hoby och Bräkneåns dalgång då jag genomförde en studie om återfotografering kombinerat med djupintervjuer, för att diskutera landskapsförändringar inom vår egen tid. Intervjuerna hölls med människor med stor kunskap om platsen/landskapet av vitt skilda anledningar såsom markägare, sommarhusägare osv. Studien utvecklades till att bli mitt examensarbete och professor Roland Gustavsson på SLU var min handledare. Examensarbetet presenterades bland annat vid ett krismöte i Folkets hus i Strångamåla. Den siste mjölkbonden i Bräkneåns dalgång hade precis lagt ner sin verksamhet och mötets organisatör var orolig för att dalgången nu skulle växa igen. Detta möte blev startskottet till vad som kom att bli en doktorandtjänst och ett än djupare intresse för människors förhållande till sina vardagslandskap. Så här i efterhand ser jag också att de som besökte den knökfulla lokalen på bygdegården i Strångamåla, var mina första konnässörer. Men det visste jag inte då.

Under arbetet med min avhandling utvecklade jag, testade och utvärderade **konnässörsmetoden** som bidrag i arbetet med platsspecifik landskapsutveckling och som sätt att fånga upp olika intressen i landskapet. Bräkneåns dalgång fortsatte vara mitt fokus och den samhällsförening, Bygd i Samverkan, som under Ola Pagels ordförandeskap startade en rad 'Leaderprojekt' med landskapsvård och platsutveckling som största mål. Roland Gustavsson var delaktig och delvis drivande i olika delprojekt, framför allt i att organisera ett kurstillfälle för *The Landscape Ambassador-kurs* som genomfördes 2009 med sju universitet från sex europeiska länder närvarande (Mellqvist och Gustavsson 2014). Jag var med i det allra första tillfället av kursen i Frankrike 2004. Då som student. 2009 var jag med som en del av lärarlaget. Landskapsambassadörernas nedslag i landskapet utmed Bräkneåns dalgång 2009 är en stor anledning till att samarbetet mellan samhällsföreningen Bygd i Samverkan och SLU blev så betydelsefullt.

Konnässörsmetoden är alltså ett sätt att arbeta med plats- och landskapsutveckling med avstamp i den lokala kunskap som de som bor och verkar på en plats erhållit om sitt vardagslandskap. Och vidare hur den kunskapen kan bli en del av lokala utvecklingsprocesser (Mellqvist et al. 2013). Konnässörsbegreppet är det jag lutar mig mot i min iver att fokusera människan i landskapet. I denna rapport är konnässörerna skötselgruppen, utvecklingsgruppen, eldsjälarna och representanter från kommunen. Rapporten kommer däremot inte att vidareutveckla konnässörsmetoden som metod.

Inbjudan till krismötet i Strångamåla. Den illröda lappen delades ut till alla boende i Bräkneåns dalgång.

Värt att nämna är också att Roland Gustavsson och jag var med i styrgruppen som tog fram Ronneby kommuns grönstrukturplan tillsammans med kommunen. Ett arbete som var djupt förankrat i lokala bygdeföreningar med konnässörsmetoden som språngbräda (Mellqvist et al. 2016). I dialog med landsbygdens representanter och boende formulerades Grönstrukturplanen för hela kommunen, staden och landsbygderna (Ronneby kommun 2021).

Utemiljödagen på SLU Alnarp 2026, hade rubriken "Förvaltning med brukare" Svenmanska parken presenterades och Nikki Schmidt var engagerad realtidstecknare för att visualisera alla presentationer i bild. Här syns resultatbilden av min presentation av Svenmanska trädgårdsparken.

Projektfieringsträskets för- och nackdelar

Agenda 2030s övergripande mål ”ingen får lämnas utanför” (Regeringskansliet 2015) trycker i högre grad på betydelsen av social hållbarhet än på ekonomisk och ekologisk hållbarhet. Trots att denna rapport handlar om ett grönområde och strategier för förvaltning av grönområden, gäller samma sak här. Regeringens politik för gestaltad livsmiljö stärker den fysiska miljöns betydelse för människans välbefinnande (Sveriges Regering, 2018), och den Europeiska Landskapskonventionen sätter i sin definition av landskap, fingret på delaktighet då landskap definieras ”ett område, **sådan som det uppfattas av människor**, vars karaktär är resultatet av påverkan av och samspel mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer” (Europarådet 2000). En sådan definition förpliktigar och uppmanar kommuner (som ansvariga för god hushållning av mark) att på något vis arbeta i dialog med kommuninvånare likväl som andra berörda aktörer.

Hagelberg med kollegor (2022) liksom Åkerman (2020) lyfter det urbana tolkningsföreträdet som resultat av de centraliseringsprocesser som drivit på en ökande urbanisering under det senaste seklet. Städer är koncentrerade nav för ekonomisk aktivitet och tillväxt. De perspektiv som prioriteras i landsbygders utveckling sker delvis i skuggan av förtätning och tillväxt i Sveriges kommuner. Landsbygdens logik blir en planering och utveckling som ofta struktureras kring projekt med tillfällig finansiering. Den strukturella projektfieringen gynnar de som har knäckt koden och lyckas få finansiering för sina projektansökningar (Björling 2019). Landsbygdens logik består i hög grad av tillfälliga finansieringsformer och när lokal utveckling fragmenteras i enskilda projekt begränsas möjligheten till stabilitet och kontinuitet. Enskilda projekt behöver fångas upp så att de får möjlighet att influera den övergripande och strategiska planeringen (Björling 2019).

Att sätta fokus på social hållbarhet är rimligt även när vi tittar på förvaltning av mindre grönområden. Sett ur ett nedväxtperspektiv, det vill

säga medvetna om att befolkningsmängd inte kommer att fortsätta växa, ansluter sig fler och fler kommuner till den grupp som sedan länge inte kan uppfylla de tillväxtförväntningar som kommuner i Sverige drivs av (Nordiska ministerrådet 2025, Syssner 2018). Även kommuner som inte har en krympande befolkning som största huvudbry har ändå sjunkande budgetar att brottas med och hantera för att uppfylla de välfärdsupdrag som alla kommuner i Sverige har.

För att förstå platsutvecklingsprojekt behöver vi enligt exempelvis Björling (2019) förstå vem som står bakom initiativet (eller projektet). Vi behöver förstå om initiativet präglas av kommersiella intressen eller handlar om att utöka lokal handlingsfrihet. Förutom att skapa en park i Bräkne-Hoby syftar parkutvecklingsprojektet till att mötas och arbeta tillsammans, att lära av varandra, att i en återupptäckt av spadkulturen närma sig **görandets estetik**. I detta syfte är långsiktighet också ett sätt att bygga upp en tillit. Denna del är viktig och ett tecken på att parkchefen kanske inte ensam ska ta ansvar för att formulera exempelvis ett förvaltningsavtal med skötsel- och utvecklingsgruppen. För att känna sig trygg med den sortens överenskommelser skulle ett stöd från kultur- och fritidsförvaltningen vara värdefullt. Svenmanska trädgårdsparken är inget kommersiellt intresse men en plats för sociala och gröna värden. Här borde även landsbygdsutvecklare vara närvarande.

Samverkan

Lyckad samverkan kräver en del tur eller avancerad kunskap om förutsättningar och möjliga utvecklingar (Wänström och Hermelin 2022). Syftet för att arbeta med samverkan skiljer sig åt mellan olika insatser. Utifrån lokal platsutveckling i mindre orter kan två olika riktningar på utvecklingsstrategier identifieras som möjliga spår. Det ena rör lokal anpassningspolitik och det andra lokala tillväxtstrategiska insatser. Gemensamt för de båda är att kommuner med lokala utvecklingsinsatser

ska arbeta i samverkan, söka innovativa lösningar och identifiera möjliga utvecklingsinsatser som är logiska och ändamålsenliga på en specifik plats. Detta är ett alternativt sätt att se på insatsen än Björlings fokus på kommersiella intressen eller att utveckla den lokala handlingsfriheten. Vad är då ändamålsenlig samverkan? Enligt Wänström och Hermelin (2022) är det framför allt tre faktorer som är betydelsefulla för att ändamålsenlig samverkan ska kunna ske.

1. Förmåga att identifiera gemsama frågor.
2. Tillit samt ömsesidig förståelse för de parter som ingår i samverkansstrukturen.
3. Motivation hos de involverade att delta.

Samverkan mellan civilsamhälle och kommunen innebär att organisationer som i många fall är idéburna möter en offentlig aktör som å sin sida styrs av politiska mål. Hermelin och Moberg (2023) har utvecklat en **samverkansmodell** med tre kugghjul med följande principer; motivation, involvering och kapacitet. De tre hjulen skiljer sig åt för olika deltagare vilket kan leda till kommunikationsglapp och missförstånd om man inte är uppmärksam.

Motivation – under motivation handlar det mycket om förtroende och legitimitet. Förtroende byggs upp genom att faktiskt göra saker och här blir det synligt vad drivkrafterna är. Att utveckla och förvalta grönområden ingår inte i kommunens annars väldigt omfattande välfärdsuppdrag.

Involvering – här handlar det om de olika parternas värdegrund. Ett exempel kan vara om aktuell samverkansprocess är initierat uppifrån (kommunen) eller sprunget ur gräsrotsinitiativ.

Kapacitet – de resurser som avgör en aktörsgrupps kapacitet handlar om finansiering, organisering och ledarskap men också om kunskap och expertis.

Modellen syftar till att visa hur samverkan är en krävande process där en rad olika element samspelar för att det ska fungera. Nedan görs ett försök att se på samverkansmodellen som en gräsrotsmodell, dvs formulerad ur skötselgruppens perspektiv där en del av motivation är **görandets estetik**:

Motivation: Umgås, försköna, kunskapsbygga, utmanande, ge mening, stolthet över lyckat resultat, fika, årlig resa till referensanläggning, uppmärksamhet; vill formalisera sin skötselinsats genom att skriva avtal med kommunen.

Involvering: Bräkne-Hobys trädgårdsförening och Sveriges trädgårdsamatörer Blekingekrets med kunskap och kärlek för trädgård och växter. Bygd i Samverkan, bygdekunskap och intresset av allmän kommunal mark, en samhällsförening med kompetens och erfarenhet av de organisatoriska aspekterna av ideellt arbete samt samverkan med kommunen.

Kapacitet: Ledig tid, trädgårdskunskap, universitetets närvaro, tydliga uppdrag, medel att utveckla nya delar av parken, kommunens container för trädgårdsavfall eller annan assistans vid behov

Och parkens kommunmodell:

Motivation: Ha förtroende för skötselgruppen idag, hög omsättning av Parkchefer och Tekniska chefer med ryckig förvaltningsdialog som konsekvens. Har tidigare ej velat skriva förvaltningsavtal med skötselgruppen, vilket kan vända under våren 2026...

Involvering: Stefan (kommunanställd) och hans gröna arbetslag, omhändertagande av växtavfall, fortsatt skötsel av gräsyta, damm och sommarblommor, trädbeskäring och bevattningssystemet.

Kapacitet: Otydlig roll, styrs av folkvalda politiker. Stefans tid finansieras av kommunala försköningspengar och delas med andra uppdrag, om skötselgruppen lägger ner kommer kommunen att ta över underhåll.

Vid jämförelse av skötselgruppen och kommunens modeller framstår spänningen mellan 'kapacitet' (*capacity*) och 'förmåga' (*capability*) som särskilt intressant. Två viktiga krafter som bör hjälpa varandra men som inte alltid finns hos samma individ. I kommunmodellen står Stefan och hans arbetslag som arbetar med landskapsvård, men även med insatser i parken vid behov. Stefan är en intressant aktör som är anställd på kommunen och arbetar med mindre grupper i arbetsträning. De är ute och röjer, tar bort sly, renoverar nedgången utrustning, bygger grillplatser och spänger med mycket mera. De rör sig ute och träffar folk ute i byarna. Då får de reda på vilka lokala behov som finns, vilka önskemål som dykt upp. De har ett tillåtande och flexibelt arbetssätt som är lyhört och plats-specifikt. Ett arbetssätt som rymmer både kapacitet och förmåga.

Avtal och finansiering

Parkchefer har kommit och gått i Ronneby kommun de senaste åren, och det har sannolikt varit negativt för Svenmanska trädgårdsparken som har vuxit fram lite i skymundan och mest synts i kommunbygderådets dokument. Skötselgruppens iver att få till ett förvaltningsavtal har inte mötts med samma entusiasm från kommunen. Det kan också ha varit till parkens fördel då man inte heller har hindrats från att ha fått till en kontinuerlig skötsel och underhåll av parken. Man har inte heller hindrats från att fortsätta med nya mindre utvecklingsprojekt i parken. I kommunbygderådet finns alla samhällsföreningar/bygderåd i kommunen representerade och de ansvarar för en årlig budget på 1 miljon kr som delas ut till projekt utanför centrala Ronneby. **Försköningsmedel** kallas de och det är en form av medborgarbudget. Kenneth Michelsson, Centerpartiet, satt med i styret väldigt länge i Ronneby kommun, och var med och byggde upp den här strukturen med kommunbygderåd och försköningspengar med start 2005. Försköningspengar har varit avgörande för parkens underhåll liksom tillkomna delar under åren.

När restaureringsarbetet med Svenmanska parken startade 2015 undertecknades ett 3-årigt partnerskap mellan Ronneby kommun, Sveriges lantbruksuniversitet och Bygd i Samverkan. Kommunen betalade för växter, jord, maskiner och att dra upp de stora dragen i anläggningsarbetet.

Skötselgruppen som var betydligt mindre vid den här tidpunkten, genomförde planteringen efter Roland och Eva Gustavsson ritningar med växtlistor, och dirigerande ute i planteringarna. Mycket tid gick till att vattna de första säsongerna. Något år efter första spadtaget fick någon i skötselgruppen tips om att söka pengar i en speciell fond och lyckades därmed finansiera ett automatiskt bevattningssystem.

Landsbygdens logik består i hög grad av tillfälliga finansieringsformer såsom LONA (Länsstyrelsen) och Leader (Jordbruksverket och EU). Trots kommunal anställning är finansiering av Stefans arbetslag osäkra från år till år och liknar på så sätt de kortsiktiga bidrag som Svenmanska trädgårdsparken erhåller från kommunbygderådets försköningsbudget. Ryckigheten påverkar samverkansmodellen, och saknar långsiktig stabilitet och kontinuitet – något som skulle ge både trygghet och långsiktig utveckling. Ronnebys första landsbygdsutvecklare Ebon Kaisajuntti tycker

inte att det är något fel på projektformen egentligen. ***”Det som är lite destruktivt är att varje nytt styre, varje ny chef, släpper allt och börjar om från början. Medan allt egentligen handlar om kommunikation... Det handlar om relationsbyggande. Det är det viktigaste.”*** Där höjer vi blicken och ser det längre tidsperspektivet.

Ansvar, avtal och finansiering är verkligen en hal tvål i samverkansprocesser (Regeringskansliet 2021), framför allt gäller det de processer som är sprungna ur gräsrotsinitiativ. Resurser, tilldelning av resurser är inte alltid av godo (Syssner 2018). Med olika former av extern finansiering kan följa olika krav som kan begränsa handlingsutrymmet. Eller bara avgränsa finansiering i tid vilket gör utvecklingsprojektet svagare förankrat. En annan känslig insats som Syssner (2018) tar upp är när medborgarna uppmuntras att exempelvis klippa gräs, sköta vandringsleder kan det ideella plötsligt konkurrera med de som jobbar i kommunen. Syssners exempel kommer från Åtvidaberg, men vi ser också en liknande situation i Svenmanska trädgårdsparken eftersom parkarbetet är uppdelat mellan

Under de tre inledande åren undertecknades ett partnerskap mellan Ronneby kommun, Bygd i samverkan och Sveriges lantbruksuniversitet.

centrala Ronneby tätort och övriga kommunen. Parkarbetarna som arbetar i de två områdena har tills nu inte delat lokaler för maskinstall och fikarum och därmed sällan träffats. Stefan med sina gröna jobbare håller till på anläggningen utanför Bräkne-Hoby men kommer att flytta under 2026. Det kan ge nackdelen att möjligheten till att möta föreningar och markägare försvåras avsevärt. Ett kort avstånd till den lokala befolkningen ser Stefan som viktig för arbetslagen för att upprätthålla en kvalitet och få en återkoppling i arbetet när boende och besökare glatt höjer på ögonbrynet och beundrar den nyröjda ekbacken eller strandzonen.

Att samverka - ansvar och tillit

Från det lokala perspektivet ser vi hur samverkansprojekt bidrar till både social och ekonomisk hållbarhet. Det är väldokumenterat att det är välgörande och värdefullt att få ta plats och delta i projekt baserat på sin egen kunskap och intresse (Putnam 1993, Mellqvist 2017). Ambivalens och brist på kunskap om hur kommunal verksamhet kan samarbeta med lokala föreningar kan göra tjänstepersoner obekväma och osäkra i samverkanssituationer (Agger 2021, Carlsson et al. 2025). Anledningarna till detta är flera men den otydliga rollfördelningen är en anledning, osäkerhet om ansvar och mandat en annan (Cras 2023). I en dansk studie av Agger (2021) beskrivs kommunala förvaltare av utemiljöer och visar hur de står stabilt i en tradition av 'New Public Management', det vill säga effektivt och ekonomiskt fördelaktig organisation samtidigt är de fullt medvetna om potentialen av 'New Public Governance' som törer förvaltningen till en integrerad samverkan. Agger jämför med hur välfärdstagaren i välfärdens Skandinavien över tid blivit passiv och bara tas om hand. På samma sätt som patienten aktiveras med olika vägval så aktiveras parkskapargruppen i den Svenmanska trädgårdsparken. Joakim Persson var parkchef i Ronneby under en del av denna studie och han

New Public Management Den offentliga sektorn anamade under 90-talet en organisation från det privata företagandet, med avcentralisering, effektivitet och produktivitet som ledord. Gjorde bland annat stora avtryck i organisering av förvaltning av grönområden i Sverige.

New Public Governance Samverkan utmanar New Public Management-styre men passar New Public Governance som i nätverksorienterade samverkansstrukturer söker fånga upp, möta och uppmuntra gräsrotsinitiativ. Fokuserar inte bara effektivitet och prestation men också demokrati, legitimitet och delade värden. Passar initiativ för landsbygdsutveckling fint.

(Krogh och Triantafillou 2024)

beskriver hur projekt sprungna ur lokala initiativ ibland betraktas som icke välkomna eller önskvärda hos kommunen eftersom de har få resurser och därmed inte heller lust och möjlighet att sköta/förvalta på den detaljeringsnivå trädgårdsparken behöver för att bevara sina kvaliteter. Detta ser vi i Ronneby kommun liksom i resten av landets kommuner.

Ronnebyslingorna är ett illustrativt exempel i just Ronneby kommun. Slingorna, som är ett elegant nätverk av vandringsleder, anlades med intentionen att underhåll skulle tas om hand av lokala föreningar i byarna. Och sträckningen mellan byarna av kommun och länsstyrelse. Men så blev det inte. Byarna tappade sitt engagemang. Nu är bekymret att eftersatt underhåll börjar märkas och det blir kommunen som får skulden. Anledningen är ett otydligt ansvarstagande och ett fint initiativ som inte tagits hand om. Eller som har fallit mellan stolarna.

I just Svenmanska trädgårdsparken vore ett liknande förlopp vara både förödande och kanske förlösande. Parken kommer inte att försvinna om skötselgruppen lägger ner sitt arbete. Men den kommer att förändras och därmed ta ett steg mot ett annat uttryck; både estetiskt uttryck, hortikulturellt värde och organisatorisk finess. Djupt olyckligt för vissa, ingen större skillnad för andra. Kanske kommer en grupp förlora tilltro till kommunen, en annan kanske i stället ser en kommun som tar sitt ansvar. Ytterligare en vinkel på ansvar- och tillitsfrågan lyfter den tidigare landsbygdsutvecklaren Ebon: *"Om man nu beslutar att vi ska ta fram en grönstrukturplan så måste det finnas en budget för att genomföra... åtminstone 50% av de förslag som planen resulterar i."* Restaureringen av parken är just ett förslag som kom fram i arbetet med Grönstrukturplanen.

Skavet som beskrivs i tidigare stycke är det som identifieras som delaktighetens paradox, samverkansparadoxen. Projektifiering framstår plötsligt som roten till allt ont i orten. Folks engagemang är ofta en färskvara. Nybyggarglädjen i att bryta ny mark, som kännetecknar den initiala fasen av ett projekt klingar av efter hand trots att man lyckats skapa nya värden i genomfört arbete. Men hur tar vi hand om alla skapade

värden? Projektifiering, *de lokala myndigheternas Trojanska häst* som Fred kallar det i sin avhandling från 2018, bidrar till att skapa värden som tenderar fastna i projektet och inte sippra in i övrig verksamhet på kommunhuset.

Föreningstäta Sverige med begynnande befolkningsminskning

Folkhemmet och välfärdsstaten Sverige vilar tryggt på en grund av social tillit; det nordiska guldets (Andersson 2017). Det nordiska guldets delvis vuxit fram ur en stark föreningskultur som Sverige delar med sina nordiska grannländer. Det som sticker ut i synnerhet är relationen mellan frivilligorganisationer och staten. Tillit är ingen naturresurs som ligger nerbäddad i den skandinaviska myllan men något som vuxit fram över tid genom interaktion i ett öppet samhällsklimat där medborgare har starka rättigheter (Putnam 1993, Mellqvist 2017, Ostrom 1990, Andreasson 2017).

2026 står vi inför en befolkningsminskning tillsammans med en stor del av Europas regioner (Ministerrådet 2025). Svenska kommuners tradition av att planera för befolkningstillväxt bidrar till att kommuner inte har någon upparbetad beredskap för hur man kan arbeta med nedväxt (Syssner 2018, Åkerman 2020). Ronneby kommun skiljer sig inte från mängden.

Samverkan bidrar med mening i de föreningsaktiva deltagarnas liv (Gustavsson, E. 2001, Mellqvist 2017). Om man tänker på folkhälsoeffekten av skötsel- och utvecklingsgruppens insatser i parken, vore det rimligt att ansvar för drift av parken ligger hos fritids- eller socialförvaltningen. Här har det faktiskt hänt saker i Ronneby kommun. Högste chefen, det vill säga parkchefens chef, är idag chef över både park- och gatukontoret och fritidsförvaltningen i Ronneby kommun. Var hamnar ägandeskapet när ett projekt tar slut? Hur pratar vi om skiften? Det vore fint om den som ger över ett projekt ger 'cartes blanches', men detta sker

sannolikt sällan eftersom dessa skiften inte belyses. Vid arvskiften blir det oundvikligen någon form av förändring. Men hur tänker vi när externt finansierade projekt på kommunal mark avslutas? Den platsskapande insatsen är avslutad, projektet avrapporterat och platsen invigd. **Hur och vem tar hand om alla skapade värden?**

Den skandinaviska ramberättelsen där tillit möter BiD och en idéburen sektor

Agger och Jensen (2021) jämför deras danska studie om parkförvaltning med en studie genomförd i Storbritannien, där BiDs (business improvement development) och ABIs (area-based initiatives), kopplades till platsbaserad samverkan – i urbana och mer rurala miljöer. En utmaning för ABI i Storbritannien var att generera just **tillit**, eftersom deltagarna i ABI uppfattades som representanter från kommunen. Studier visade att deltagare i ABIs riskerar att tvärtom förlora sitt anseende och status/pondus lokalt och att folk därför blir tveksamma till att delta i lokalsamhället. De danska studierna har på samma sätt visat att lokala frivilligorganisationer inte alltid känner sig manade att följa den kommunala agendan.

Det finns något problematiskt i att öppna för deltagande utan ett bidrag till ökade resurser. Många av Ibsens exempel har dock ett större syfte med att det är rimligt med samverkansarbete utifrån stadsförnyelse. 'Top-down' möter 'bottom-up'. I Svenmanska trädgårdsparken söker gräsrotsprocessens goda resultat större gensvar från kommunen som i sitt top-down perspektiv har sett att de gör vad som krävs med de resurser de har, för att hålla parken i fint skick.

Det danska exemplet kommer från stadsförnyelseprocesser (områdesförnyelse på danska) och är starkt förankrade i en planeringskontext. Parken i Bräkne-Hoby passar bättre in i diskursen kring place-making, place keeping och förvaltning som lyfts fram av Dempsey med kollegor (2014) och syftar till att vidareutveckla det initiala projekteringsstadiet till

ett långsiktigt platsskapande och platstillhörande. Processen i Svenmanska trädgårdsparken lutar sig mot betydelsen av görandet. Att greja med något. Gärna tillsammans. Spadkulturen sägs vara ett hotat fenomen och därmed den kunskap man vinner genom den fysiska kontakten med trädgårdsarbete, odling, parkarbete eller landskapsvård. Den förståelsen är viktig att bevara och kanske utveckla. I hög grad för landskapsutvecklare men också för mark- och trädgårdsägare med ansvar för viktiga delar av vår gemensamma gröna livsmiljö, som del i ett större landskap.

Agger och Jensen (2021) introducerar tre former av aktiviteter in sina stadsförnyelseprocesser baserade i platsbaserad samverkan: **Place-making, people-making och community-making**. Tillämpat på Svenmanska parken ser det ut såhär:

1. Place-making, här är parken en tydlig utvecklad plats.
2. People-making. Både skötsel- och utvecklingsgruppen bidrar men framförallt skötselgruppen som kunskapsbyggare och genomförare. De upptäcker, förstår och förädlar kvaliteter tillsammans och de har fått en plats där de kan arbeta med detta (empower).
3. Community-making. Här har vi det gemensamma kapacitetsbyggandet och görandet. Görandet är viktigt och det stärker både sammanhållning och lägger grunden för känslan av tillhörighet. Musikarrangemang och växtförsäljning är exempel på aktiviteter som bidrar till att ge skötselgruppen uppmärksamhet och vidga gemenskapen då besökare bjuds in att delta och på så sätt göra platsen till sin.

Ibsen med kollegor (2021) konstaterar att både inom forskning och när samskapande faktiskt genomförs är det viktigt att vara tydlig med vilken form av delaktighet eller samverkan som förväntas i aktuellt projekt. En annan insikt handlar om att deltagande föreningar och organisationer ofta uppskattar samverkan med kommunen, medan kommunala representanter är mer reserverade och i mindre utsträckning uttrycker entusiasm över samverkansprojekt. Här kommer vi tillbaka till att olika grupper har olika förväntningar på samverkansprocessen.

I Ronneby kommun skapades kommunbygderådet i en tid då gemenskap och begreppet 'tillsammans' var ledord som skulle genomsyra kommunens verksamhet, i synnerhet landsbygdsutveckling. Kommunens första landsbygdsutvecklare Ebon Kaisajuntti anställdes (året var 2009). Idag pensionär, berättar hon om Hjärtats fröjd och att vartenda projekt skulle drivas av samverkan och ske tillsammans. Hjärtats fröjd startade 2008 som en satsning på att utveckla Ronnebys landsbygd och besöksnäringen. 2009 blev det utsett som Blekinges Leader-projekt. Det var i detta projekt som försköningspengarna etablerades. För genomförda investeringar och förskönningar ska kunna underhållas så har försköningsmodellen utvecklats till att också omfatta ett restaurerings- och underhållsstöd (Ronneby kommun 2021).

Mosaikstyrning, tillit och en känsla av mening

Förutom gräsrotsprocesser (bottom-up), kan lokalsamhällets/medborgarnas tillit till myndigheter lyftas via det som kallas mosaikstyrning (mosaic governance), och kan vara en avgörande faktor för att samverkansprocesser ska fungera (Buijs et al. 2019, Andreasson 2017). Mosaikstyrning innebär en mångfald av processer som kan underlätta befintligt aktivt medborgarskap och stimulera dess uppskalning genom en mix av styrningsformer och politiska interventioner som skapar en stärkt tillit till följd av denna samverkan (Mellqvist 2017). Mindre ofta lyfts myndigheternas tillit till medborgarinitiativ och engagemang. Buijs med kollegor (2017) särskiljer aktivt medborgarskap som sprunget ur lokalt engagemang, från medborgardeltagande som sker på initiativ ovanifrån (top-down). Erfarenheter från Skandinavien visar på hur aktivt medborgardeltagande eller gräsrots-engagemang behöver stöd, och kanske till och med initieras uppifrån för att kunna utvecklas och fortleva över tid. När gräsrots-engagemang initieras ovanifrån så fungerar även den New Public Management-retorik som är rådande i våra kommuner idag (Agger 2021).

De danska landskapsförvaltarna i Aggers studie (2021) erkänner och ställer sig bakom behovet av en ny form av samverkan med civilsamhället men menar att samma koncept också är kopplat till ambivalens, osäkerhet och brist på kunskap. Detta är i sin tur kopplat till en bredd av väldigt olika intresseorganisationer som följer vitt skilda logiker i sitt arbete och engagemang. Det blir därför svårt för landskapsförvaltarna att sätta fingret på HUR och VARFÖR de ska arbeta med olika intresseorganisationer på ett mer jämlikt sätt enligt New Public Governance-modellen. Därmed kan det vara svårt att inom den kommunala organisationen argumentera för olika former av samverkansprojekt. Även om man ser hur det hade bidragit med positiva effekter.

Lyckosam mosaikstyrning kräver alltså stöd från lokala myndigheter (Fred 2018). Samtidigt sätter Carlsson med kollegor (2025) fingret på att kommuner inte är vilken partner som helst. Även i ett samverkansprojekt har kommuner demokratiska skyldigheter och ett ansvar för sina medborgare. Eldsjälar som bärande ingrediens i projekt som drivs av lokala krafter, blir intressanta i dessa fall då man kan fundera över hur de kan ta sig vissa friheter, utan att involvera kommunen. Är detta ett tecken på seniorskap eller är det så man ska agera om man vill att det ska hända något. Att inse hur kommunen har olika uppdrag, och kanske kan vara behjälplig som just möjliggörare och assistera till viss gräns, men inte så mycket mer. För att agera möjliggörare och att ställa upp vid behov, det har kommunen gjort i exemplet med Svenmanska trädgårdsparken från starten!

Gentin med kollegor (2025) beskriver tre andra danska exempel av mosaikstyrning där kommuner och medborgare samarbetar i landskapsvårdsinsatser på kommunal mark. Alla tre beskrivs som lyckade, alla tre är också initierade av kommunen alternativt med stöd från kommunen i form av verktyg, stöd vid frågor, ibland workshops om platsens utveckling. En av kommunerna hade en person anställd med ansvar för kommunikation med de ”gröna volontärerna” som Gentin kallar dem. Men det viktigaste de hade i de tre exemplen var **politiskt stöd**.

I Ronneby kommun fanns ett stort politiskt stöd för samverkan och att arbeta tillsammans när Mickelsson, centerpartist i Ronneby kommun, la en motion om att kommunen behövde en landsbygdsstrategi. Man fick gehör för detta och arbetade fram en sådan 2006. Även Kaisajuntti beskriver hur hon i sitt uppdrag som kommunens första landsbygdsutvecklare skulle arbeta tillsammans med landsbygden, tillsammans med föreningar osv. vad hon än arbetade med. Det var en stark ”vi-känsla” som drev hennes arbete. Det har förändrats, det politiska styret har förändrats och dagens politiska styre prioriterar andra frågor.

Kaisajuntti avslutar vårt samtal med att summera hur lyckad samverkan handlar om kommunikation och relationsbyggande. Det är vad det handlar om. Daniel Granello, landsbygdsutvecklare på kommunen 2020-2024, berättar om sin dröm som även den är sprungen ur kommunikation och relationsbyggande, men också erfarenhet. Drömmen handlar om att bjuda in en rad eldsjälar till ett seniorråd. Tänk vilken kompetens den skulle rymma! Daniel ser till exempel den tidigare ordföranden i Bygd i Samverkan som självskriven kandidat. Ett andra exempel är Roland Gustavsson med sin erfarenhet och förkroppsligad kunskap av att driva projekt på gränsen mellan kommun och förening. Till skillnad av den rådande trend som separerar våra yrkesroller alltmer skulle rådet visa på styrkan av lång erfarenhet och med den, en tyst kunskap om kapacitet och förmågor i olika sammanhang.

Under studien har jag träffat en lång rad intressanta människor som på olika sätt har engagerat sig i Svenmanska parken. Hittills har endast ett par röster släppts in i texten. Nästa avsnitt ger plats till fler röster och de tankar, förväntningar, utmaningar och förhoppningar som kommit upp under våra samtal.

Röster om samverkan, engagemang och Svenmanska trädgårdsparken

Landskapets utveckling över tid genom förvaltning av gröna miljöer är viktigt för alla dimensioner av hållbarhet. Samtidigt utgör begränsade resurser för förvaltning stora utmaningar. Lokala eldsjälar kan ha betydelse när kommuner använder sina möjligheter att delegera ansvar för förvaltning. Studien undersöker genomförda och alternativa förvaltningsformer som en hållbar del av kommunal förvaltning av landskap. Nedan presenteras ett urval röster från aktörer med insikt i Svenmanska trädgårdsparken. Rösterna kommer från skötsel- och utvecklingsgruppen, från eldsjälar, Ronneby kommun och slutligen en grupp röster från akademien och praktiken.

Röster från skötselgruppen

Ca 30 personer står på maillistan som får meddelande varje måndag om att nu är det dags att träffas i parken och jobba. Ca 15 dyker upp, lite olika personer från gång till gång.

Jag har träffat gänget 3 måndagsförmiddagar. När jag varit med har jag gått runt och samtalat om deltagarnas drivkraft för att komma dit en gång i veckan.

”Vi är lite invasiva” säger en av deltagarna och syftar på att trädgårdsparken sprider sig utanför den ursprungliga parkens gränser. På kommunens mark. Nu sträcker den ut små tentakler mot vårdcentralen, nejlikträdgården vid Hembygdsmuseet, rosenträdgården, också trekanten med soffan. Kommunen ansvarar för sommarblommorna, trekanten med soffa och fontänen. De klipper gräs också, men bara de stora gräsytorerna.

Med spaden i hand fortsätter en medlem i Sveriges trädgårdsamatörers Blekingekrets (STA) att berätta att trädgårdsparken är ett riktigt samverkansprojekt. Skötselgruppen får jord och vid behov nya växter från kommunen, men planterar, vattnar, klipper, gräver och sköter själva. *”Kommunen sätter ut en skopa varje måndag där vi lägger bortklippta växtdelar och dyl. som körs till kommunens kompost. Det är ju deras park. Det funkar bra! Men det håller ju inte riktig”, avslutar han. ”Vi gör ju det arbete de egentligen skulle göra”.*

”Alla barn vill ha uppmärksamhet och visa upp när de har gjort något fint. Det är likadant med pensionärer”, säger Roland om att skötselgruppen också önskar uppmärksamhet för sina insatser i parken. Roland och Eva har hållit i skötselgruppens arbete i mer än 10 säsonger. Roland och Evas röster hörs i eldsjälarnas avsnitt.

En annan deltagare kommer från **östra Blekinge** men kommer hit då och då, när hennes krassliga hund tillåter henne att åka i väg några timmar. Hon är också medlem i STA, Sveriges trädgårdsamatörer, och har vänner som är engagerade i Svenmanska. Varför tror hon att Svenmanska parken varit möjlig att etablera och driva i Bräkne-Hoby? Jo, det beror på bygden som sådan. Här finns många aktiva föreningar och det är avgörande. Logistiken finns tack vara kommunens engagemang. Här finns samhörighet på så många plan. *”Vi har ett uppdrag här! Alla vi som är här har samma mål”.* Intressant. Det målet skötselgruppen ser som självklart kan skilja sig från kommunens mål. Men, att skötselgruppen utvecklar och förfinar parkens prakt och elegans är helt klart ett gemensamt mål ingen ifrågasätter. Framförallt inte kommunen!

En mycket **växtintresserad kvinna från Karlshamn** halkade in i skötselgruppen efter att ha arbetat med en rabatt i Brunnsparken. En rabatt som Blekinge trädgårdsamatörer stod bakom. Eva Gustavsson bjöd in henne till Svenmanska trädgårdsparken. Hon har lagt upp många bilder på växter på STA Blekingekretsens hemsida där Eva sufflerat med växtnamn när hon inte själv känt till.

Hon funderar på framtiden: *"Det är så många inblandade!! Vi finns inte här om 100 år, men det finns parken"*, säger hon. I samband med Eva Gustavsson bortgång sommaren 2025, startades en fond där deltagarna i skötselgruppen har satt in pengar. Till framtida underhåll av parken! På tal om framtiden kommer vi in på ett annat spår: *"Det ligger en skola på andra sidan bilvägen och förra året kom ett helt gäng skolbarn som sprang omkring med bilder på insekter de skulle hitta och identifiera i parken."* Kul att nästa generation trädgårdsamatörer kommer hit på upptäcktsfärd.

En grupp äldre elever har också varit där men vår växtkunniga trädgårdsamatör vet inte vad de hade för uppgift. Lite bus sker också i parken. Växternas namnskyltar försvinner eller kastas bort. Det är synd och lite irriterande men hon har en plan. Snart ska växterna fotograferas med namnskylt så att de blir lättare att ersätta när de busats bort!

Ordföranden i **Bräkne-Hobys trädgårdsförening** dyker upp lagom till fika. Det brukar han göra, förutom det sociala umgänget är det viktigt att höra hur snacket går i skötselgruppen. Han är aktiv i **parkens utvecklingsgrupp** och beskriver att värsta scenariot för parken är att skötseln går över till kommunen och då kommer finessen att försvinna. **Det finns inget skrivet avtal mellan kommun och föreningarna om skötsel av parken.** Ordförande känner att det inte heller behövs längre. Muntlig överenskommelse är tillräckligt idag men *"det gäller att vi har en aktiv marknadsföring så att de inte glömmar oss"*. Han tror att de ibland säger *"Se upp för dem i Svenmanska parken. De vill bara plocka dig på pengar"*. Men han tänker att det är också ett sätt att lyfta parken och deras verksamhet i stället för att vara osynliga. *"Då har vi gjort avtryck."*

En kvinna som är **nyutbildad trädgårdsmästare, egenföretagare** och jobbar med förvaltning av bostadsgårdar, rensar ogräs i trekantsplaneringen med soffan. Hon ser på denna måndagsförmiddag som viktig vidareutbildning. Vi pratar om att ytan hon jobbar på idag ska skötas av kommunen, men att hon gör det ändå. Det tycker hon är självklart. Tar hon inte upp ogräs mellan asfalt och gatsten drar det ju ner på helhetsintrycket och det vill vi ju inte! Samverkan tror hon på. Hon tror på att *"om medborgarna är med och gör det så funkar det. Skattemedel räcker inte till för att få det så här häftigt."* Hon säger också att det är fantastiskt att kommunen har Brunnsparken, det är ingen tävling mellan parkerna. Brunnsparken är fantastisk, Ronneby är vackert och det ska Bräkne-Hoby

också vara. Eldsjälar finns överallt, ”vi som engagerar oss behöver steppa upp. Fler behöver engagera sig. Det är så många som sitter hemma och gnäller på att allt är dåligt. Kom igen och gör något i stället! Ungdomar... 30 och 40-talister är vana, de kämpade för folkhemmet och har tradition att arbeta ideellt för att få till bra resultat. Vi andra fick folkhemmet med silversked.”

För den nyutbildade trädgårdsmästaren handlar det om insikten att det inte funkar om vi inte gör det tillsammans. Personalen räcker inte till, men vi är uppfostrade att det ska någon annan sköta. Där får vi tänka om! Även om vi bara vill sitta och dricka kaffe. ”Jag tänker kanske så för att jag är egenföretagare. Vi är så rädda att göra fel och vågar inte engagera sig. Men man måste våga vara lite busig!” Här finns en energi, ett engagemang och en trädgårdsmästare som ser värdet i att lägga en halv arbetsdag i veckan på att sköta och utveckla Svenmanska trädgårdsparken.

En dam ligger på knä vid paradrabatten och skär till de geometriskt strikta gräskanterna. Hon har varit aktiv i parken i 2 år, sedan hon pensionerades. ”Det är bra för själen”. Jag frågar om hon tycker att parken förändrats sedan hon började engagera sig. ”Nej”, svarar hon, ”men det har jag. Folk kan så mycket här! Jag kan klippa häckar nu, det kunde jag inte innan.”

Röster från kommunen och övriga

Daniel Andersson. Parkchef (2013–2015) när Roland och Eva Gustavsson klev in på kommunhuset och presenterade sitt förslag på upprustning av Svenmanska parken (som den hette då)

Robin Eriksson, Landsbygdsutvecklare i Ronneby kommun 2025–

Daniel Granello. Landsbygdsutvecklare i Ronneby kommun 2020–2024. Idag projektledare på Biosfärområdet i Blekinge arkipelago.

Ebon Kaisajuntti. Landsbygdsutvecklare 2008–2020. Ronnebys första landsbygdsutvecklare, 2008–2013 som näringslivsutvecklare med fokus på landsbygdens företag.

Kenneth Michelsson. Kommunpolitiker, Centern. Vice kommunalråd 2010–2022 med bl a ansvar för landsbygdssamverkan. Sedan 2023 i opposition men fortfarande politisk kontaktperson i Styrgruppen för Landsbygdssamverkan i Ronneby kommun.

Joakim Persson. Parkchef i Ronneby kommun 2025.

Daniel Andersson var parkchef när upprustningen av Svenmanska parken (som den hette då) startade. Daniel minns tydligt hur Roland och Eva kom upp på kommunhuset med sina ritningar. De gjorde det väldigt enkelt för Daniel att säga ja till förslaget! **Daniel har för sig at de skrev någon form av avtal, inte bara en muntlig överenskommelse, och det var samhällsföreningen som tog på sig driften av detta. Annars hade kommunen inte tagit på sig parkrestaureringen.**

”Vill man ha något är det fint och viktigt att visa engagemang och ansvar. Då ökar ju kommunens vilja att hjälpa till. Idag ska alltid någon annan sköta det. Så är det inom alla sektorer”. Här blev den villiga motparten en

förutsättning för parkens upprustning och återfödelse. I kommunen prioriteras Brunnsparkens underhåll och skötsel som slukar en stor del av kommunens budget för parkskötsel. Brunnsparken är Ronnebys kronjuvel vad gäller parker och grönområden. Så för att kunna säga ja var det viktigt att säkerställa att driften kommer att funka i Svenmanska. Daniel slutade som parkchef och på kommunen 2015 men säger angående vad han tror om framtiden: **”Man måste vara lösningsorienterad”**, säger Daniel. **”Det måste också finnas ett visst handlingsutrymme”**. Och avslutar med att konstatera **”Det kan inte heller vara helt rättvist. I så fall kan man inte göra någonting alls”**.

Joakim Persson var parkchef 2025 när intervjun genomfördes. Joakim berättar att finansiering till Svenmanska till stor del kommer från försköningspengar. Om skötselgruppen plötslig skulle tappa sitt engagemang och lägga ner sin verksamhet skulle **Joakim och hans gäng såklart ta över men de skulle aldrig kunna sköta det med den detaljeringsgrad som görs nu! Skötsel- och utvecklingsgruppen utvecklar ju dessutom parken kontinuerligt, det hade inte kommunen mäktat göra. Standarden skulle sänkas ordentligt om kommunen hade tagit över skötseln, även om parken nu är etablerad och stabil.**

Fördelar med samverkan? Här kommer Joakim in på Stefan och hans gäng. Stefan har varit lite ambassadör. Han är anställd av kommunen men är en frifräsare och därmed en resurs lite här och var. Stefan tillhör inte Joakims gäng, han avlönas av projektpengar och hans gäng får någon form av bidrag för att komma in i arbetslivet. Men Stefan är en nyckelspelare. I och med att han inte ingår i den vanliga parkorganisationen har han närmre kommunikation med föreningar, med Roland och Eva och är mer involverad i Svenmanska än någon annan på kommunen. Det är bra.

Robin Eriksson är ganska ny på posten som landsbygdsutvecklare i kommunen när vi träffas en vårdag 2025. Samarbetsformen kommunen har med Svenmanska trädgårdsparken nu tycker Robin fungerar fint. **Dialogen med kommunbygderådet är viktig** och dialogen har fungerat fint mellan Kenneth Michelsson (kommunalpolitiker med ansvar för landsbygdsfrågor) landsbygdsutvecklare och kommunbygderådet. Parkchefen har varit med i kommunbygderådet vilket har förenklat mycket och kortat kommunikationsprocessen. Dialogklimatet beror på det politiska styret i kommunen, så vad som kommer att hända framöver vet man inte riktigt. Det är viktigt att lyfta de här frågorna som viktiga. *”Vi har fortfarande kvar försörjningsmiljonen men den ska nog långt ifrån tas för given framåt nu. Olika parkchefer har olika syn på samverkan men under åren har det gjorts massor av investeringar på landsbygden. Men vem ska sköta underhållet av det här? Det måste vi fundera på.”*

Kenneth Michaelsson, tidigare vice kommunalråd. Centerpartist, nu i opposition men fortfarande med ansvar för landsbygdsfrågor på kommunen. Ett krympande ansvar. **2005 lämnar Kenneth in en motion om att det är dags att göra en landsbygdsstrategi** för Ronneby kommun. Fram till valet 2006 var det socialdemokratiskt styre i Ronneby. År 2006 blev styret S+KD+FP och de röstade bifall till Centerns förslag om **landsbygdspolitiskt program**. Centern fick dessutom i uppdrag att styra arbetet. Efter ett år fyllt av möten, träffar och många diskussioner fick de fram ett bra program och samtliga partier röstade igenom programmet. *”Det var ett välbehövligt program?”*, frågar jag. *”Jo, precis. Samtidigt, och som en del i detta skulle man starta ett kommunbygderåd, det direktivet kom uppifrån. Kommunbygderådet var den strategiska biten i programmet. Det var viktigt för att underlätta och förenkla kommunikationen.”* Kenneth kom på att man skulle skapa **en budget de kallade försköningspengar**, men som nu snart kom att byta namn till **landsbygdsutvecklingspengar**. Alla kallar det försköningspengar ändå. En person som var ansvarig för park och gata var initialt ansvarig för de

här försköningspengarna och det fungerade inte alls. Det behövde komma in en helt ny person och diskutera igenom allting i rådet. Kenneth tycker det ibland känns lite tråkigt att jobba i de här korta politiska cyklerna. **Det går så fort att montera ner något** och man är så snabb på att genomföra sina förändringar direkt! Lokala utvecklingsgrupper är någon han verkligen tror på. *”Samhällsföreningar i all ära men samverkansstrukturer bör vara organiserade”*, säger Kenneth.

Politiken i kommunen spelar mycket stor roll för frågor om hur kommunen och tjänstepersoner kan och bör samverka med ideella krafter. Det finns såklart andra faktorer som spelar in såsom ekonomi, men det är till syvende och sist kommunen som prioriterar mellan alla viktiga uppdrag.

På Växtvärket i Malmö arbetar Sara Stiber som verksamhetsledare med Guldängens bygglekplats. Bygglekplatsen har ett IOP-avtal (Idéburet Offentligt Partnerskap) med Fastighets- och gatukontoret (FGK) i Malmö. Berättelsen om hur de fick till det avtalet är en krokig redogörelse för en ganska tungrodd process. *”Vi hade tur för då hade de en lekplatsansvarig på FGK. Hon var helt med på noterna och ville samma sak som vi.”* De sökte pengar hos svenska arvsfonden och fick finansiering för 3 år. För att kunna göra det var de tvungna att ha en avsiktsförklaring från kommunen som sa att OM det blev en succé så skulle kommunen ta sig an ansvaret efter arvsfondsåren. Jag berättar om Daniel (tidigare landsbygdsutvecklare i Ronneby kommun) som säger att det inte går att vända sig till kommuner med krav på avtal om den långsiktiga förvaltningen, man måste vända sig till politiken. Sara håller med och säger att så ser samhället ut idag. Ingen förvaltning vågar ta på sig ett sådant ansvar. De är för rädda. **”För att våga satsa så behöver de politiskt stöd”**, säger Sara.

Efter tre IOP-år behövdes en ny avsiktsförklaring för bygglekplatsen i Malmö. Politikerna hade glömt allt om vad bygglek handlar om och Sara med kollegor började om med charmoffensiven och att bjuda ut politiker

till Guldängen osv. Det är ett 3-årsträsk man hamnar i. Men, ”*Det gäller att vinna politikernas tilltro och göra det tydligt vad Malmö stad vinner på att fortsätta satsa och inte lägga ner Guldängen.*”

Saras riskgrupp **barn**, som bidrog starkt till att de fick pengar av svenska arvsfonden första gången, kan jämföras med **äldre på landsbygden**. Äldre på landsbygden räknas i dessa sammanhang också som en riskgrupp och som skulle kunna lyfta betydelsen av Svenmanska till en annan nivå. Sara påpekar att svenska arvsfonden har barn och äldre i fokus! ”*Det är en hel del jobb med ansökan dock. Och, man får pengar i 3 år plus möjlighet till 1 års förlängning. Det är viktigt att tydligt bevisa varför det är viktigt att lägga skattepengar på just Svenmanska!!*”

Daniel Granello arbetade på Ronneby kommun som landsbygdutvecklare under 4 år. Vi pratar om vad som finns i spänningsfältet mellan det offentliga och det ideella. Daniel berättar att i Eringsboda (i norra delarna av Ronneby kommunen, de har också en väldigt aktiv samhällsförening) har man yngre förmågor som engagerat sig. Kul! Kan vara för att det är litet. Kenneth (C) med flera spelar stor roll i deras bubblande aktivitet. Daniel fortsätter berätta om att det tidigare fanns lokala partiföreningar ute i byarna. Man drev lokala frågor och tog med dem in till kommunhuset. De finns idag inte kvar utan har till stor del blivit omvandlade till samhällsföreningar. Men de är ju inte politiska, vilket organisatoriskt gör dem tandlösa. I just Eringsboda inser man detta och säger: ”*Nej, det funkar inte! Vi måste organisera oss politiskt!*” De har till exempel sparkat i gång Lilla Samhällsföreningen med barn för att spåra upp och driva deras frågor. **Seniorrådet** som lyftes tidigare i rapporten är ett annat sätt Daniel gärna sett att man arbetade. Tänk vilken lyx att få lyfta komplexa frågor om lokal platsutveckling med ett sådant kompetent gäng! Där skulle man tillsammans ex. sätta fingret på vad vi inte kan förvalta längre och medvetet släppa det, i stället för att ta osthyveln och skära lite på allt så att till slut mkt lite funkar att driva!

Röster från eldsjälarna

Roland och Eva Gustavsson. Landskapsarkitekter som har gestaltat, projekterat, anlagt och utvecklat Svenmanska trädgårdsparken genom kreativ och noggrann skötsel och utveckling sedan 2014. Eva Gustavsson gick bort efter en tids sjukdom sommaren 2025. Hennes kärlek och djupa kunskap om trädgårdar, perenner och vegetationskomposition kommer att saknas i parken. Det finns fler eldsjälarna som hade kunnat lyftas men jag har valt att fokusera paret Gustavsson som vid sidan av Ronneby kommun också agerat möjliggörare!

Roland och Eva kan prata i timmar om Svenmanska trädgårdsparken, om skötselgruppen, om växterna, om alla trädgårdsentusiaster, om politiken i kommunen, om samverkan och om skönheten i att få skapa något tillsammans. Görandet och engagemangets estetik dyker regelbundet under våra samtal. Samverkan med olika grupperingar kompetenta människor gör dem nästan tårögda av glädje. Tidsdjupet är en annan viktig faktor. Roland lyfter betydelsen av att ha varit med och arbetat fram kommunens grönstrukturplan (för mer än 10 år sedan), till att vara en del av samhällsföreningen Bygd i Samverkans och föreningens arbete med en rad landskapsutvecklingsprojekt och som stjärna på toppen har vi den europeiska kursen Landskapsambassadörerna som arrangerades i Bräkneåns dalgång 2009. ”*Närvaro och engagemang är viktigt för att visa att vi tror på det här och att ni kan lita på oss.*”

Gamla delen av parken ligger på parkmark men den nya delen ligger på privat fastighetsmark och gatemark. Plus regionens mark vid vårdcentralen. Är det förtroendeöverenskommelser som driver parken? Roland och Eva svarar att ”*Vi har haft bra kontakt med kommunen men det ligger på personnivå. Ve ska ha möte med regionen nu snart om just ansvar. Vi kallar det den amerikanska modellen*”, dvs man gör först och

sedan visar man vad det blev, sedan ser man vad det kostar. Det viktiga är att övertyga genom att göra en BRA grej och sedan visa att det håller. Inte bara släppa och gå vidare till nästa projekt.

Roland berättar en anekdot om en artikel som publicerades i den lokala dagstidningen Sydöstran. Den publicerades när det var socialdemokratiskt styre i Ronneby, och kommunfullmäktige Jan-Anders blev arg. Journalisten skrev att **Ronneby inte klarar sig själv och tar hjälp av SLU**. Så okunnigt och ignorant att inte se samverkan mellan kommun och universitetet som en frukt av långt och ihärdigt arbete med att bygga upp ett delat förtroende, tillit men också insikt om varandras kompetens, kapacitet och förmågor!

Det flyttas mycket växter i parken och det är mycket beskärning på måndagsförmiddagarna. Genom det får man fram en mogenhet i planeringarna man inte fått fram annars. Alla i skötselgruppen har sin specialitet. Form och arkitektur har en dynamisk vokabulär.

Skötselgruppens arbetspass inleds varje måndagsmorgon med att Roland och Eva lyfter vad som ska göras under dagen och belysa det ur trädgårdshistoriskt perspektiv, eller med fokus på hur de vill att vegetationen ska svara på dagens insats. Att deltagarna i skötselgruppen lär sig av varandra är väldigt viktigt. Roland och Eva berättar om hur parkens namn ändrades offentligt från Svenmanska parken, till Svenmanska trädgårdsparken. *”Det var ett jäkla jobb att få namnberedningsgruppen att godkänna Svenmanska (som plötsligt inkluderade fastighetsmark utan att förändra gällande detaljplan) och acceptera tillägget Trädgårdspark. Här är det ideella det fina!”* Trädgårdskulturen och trädgårdsmästarna är närvarande.

Koordinatorn Roland, har en grundtrygghet från mor och far (som var från trakten) samt stor lokal kännedom som gör att han har en tillit och får en tillit. Uppvuxen i området och med både examensarbete och en doktorsavhandling som handlar om denna del av Ronneby kommun och senare åter bosatt i Ronneby med fortsatt engagemang i landskapsutveckling. Komplicerade organisationer fungerar inte. Det är **svårt att våga i det kommunala, det ideella har lättare att bara satsa. Bara göra.** Och därmed korsa administrativa gränser.

Så det handlar om timing. Det handlar om görandet. Gör först och fråga sedan. *”Det är så konstigt, men ju mer jag tränar desto mer tur har jag”*, citatet från Ingmar Stenmark droppas av en kollega som var med i samtalet. Man börjar i det intuitiva, sedan glider man över i det analytiska och så hamnar man slutligen i det professionella. **Den tysta kunskapen ackumuleras för att samtidigt praktiseras.**

Diskussion glider tillbaka till den amerikanska modellen – det krävs kunskap, erfarenhet och klokhet för att arbeta med den. Både om sakfrågor och om process. Kanske dessutom lite senioregenskaper (eller mycket?). Vi har en tendens att söka oss till källor vi håller med eller på annat vis känner oss bekväma med. **I vilken utsträckning har kommuner förmåga att**

Samverka? Och vice versa. Vilka förmågor har föreningar att samverka med kommuner?

I mitt sista samtal med Roland och Eva tillsammans, jämför de skötselgruppens arbete med volontärerna i Vandalorum. Där ligger Piet Odulfs själ (holländsk trädgårdsdesigner) över planteringen och föreningar sköter och förvaltar det. **I Svenmanska är skötselgruppen inte volontärer. De skapar. De skapar och de vill uppmärksammas för det. Samtalet fortsätter om finansieringsformer och IOP. ”Idéburen sektor, vad är det? Och varför ska man kalla det så? Vad är skillnaden mot helt vanlig samverkan?”** Eva ifrågasätter nya begrepps betydelse. Vad är skillnaden mot tidigare organisationsformer? Jag svarar att olika begrepp kommer från olika discipliner men att det är ofta betyder ungefär samma sak.

Mitt i juli sitter jag och Roland och har ett efterprat under äppleträdet i hans trädgård. Det är måndag, tidig eftermiddag och veckans skötselpass i parken är avklarat. *”Det är energikrävande att vara arbetsledare,”* säger Roland. *”Det är en belastning att vara professor, samtidigt som det givetvis bidrar med mycket annat också.”* Men det kan eventuellt bromsa att andra kliver fram och tar för sig om han är med. Eller tvärtom lyfta fram en annan. Men alla stannar upp och lyssnar. Och det är ju en enorm fördel.

Veckan innan denna studie ska avrapporteras lämnar ordförande för tekniska nämnden + kultur och fritid i Ronneby, sitt uppdrag. Anledningen känner vi inte till. Det handlar ofta om pengar, budget och beskärningar. Roland oroas dock inte över detta. *”För Skötselgruppen eller utvecklingsgruppen spelar det ingen roll,”* säger Roland. **”Vi vet att vi har en form av samverkan de inte kan bryta. Vi har ett fint samarbete med de parkarbetare som kommer upp till Svenmanska trädgårdsparken på måndagar. Det kommer inte att förändras”.**

Röster från akademien och praktiken

6 forskare och praktiker deltog i ett webinarium där samtalen kretsade kring tre frågor.

1. Vad definierar ett lyckat samverkansprojekt? Hur ser framgångsfaktorerna ut?
2. Kan vi bryta oss loss ur det projektifieringsträsk som platsutveckling i landsbygdscontext ofta hamnar i? Vad krävs för att komma runt projektformen och därmed nå ett tidsdjup i utvecklingsprocesser?
3. Vi är på väg från New Public Management till New Public Governance, i alla fall på pappret och i visioner. Hur kan våra kommuner hantera den övergången? Vilka muttrar behöver vi skruva på?

Deltagare:

Nils Björling. Arkitekt och universitetslektor på Chalmers Tekniska Högskola.

Patrik Cras. Forskare inom landsbygdsutveckling på Sveriges Lantbruksuniversitet Ultuna. Patrik har arbetat mycket med samverkan mellan offentligt ideellt och näringslivet.

Robin Eriksson. Landsbygdsutvecklare, anställd på Ronneby kommun. 2025–

Lisa Norfall. Landskapsarkitekt och universitetsadjunkt på Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp, med erfarenhet från planering och stadsutveckling i svenska kommuner.

Liv Sonntag. Landskapsarkitekt som äger och driver Väveriet i Uddebo, tidigare kommunal tjänsteperson bla. Stadsträdgårdsmästare i Värberg.

Anna Sunding. Forskare på Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp. Anna har tidigare arbetat som landskapsarkitekt på kommun.

Vad är ett lyckat samverkansprojekt?

Robin, som ju har stor insyn i parkavdelningens mål och förutsättningar, inleder med att beskriva vad han ser som parkens framgångsfaktor. Först tar han upp hur man har lyckats med att uppvakta både politiker och tjänstepersoner genom åren. Det är också så man har fått den finansieringen man lyckats få till. Även om pengarna delvis kom från försköningspengar som till viss del var tänkta att användas bredare (till fler små projekt). Men de lyckades. En annan fantastisk framgångsfaktor Robin lyfter är att de har lyckats skapa meningsfullhet i görandet. När Robin talar om ”dem” menar han främst skötselgruppen men också utvecklingsgruppen, det vill säga den kärngrupp som har drivit arbetet med parken framåt. Han kopplar också bakåt i tiden till samhällsföreningen Bygd i Samverkan och deras kraftfulla förmåga att väcka engagemang i både bygden och i kommunhuset. Deras arbete bidrog i hög grad till att Landsbygdsriksdagen kom till Ronneby kommun för 15 år sedan.

Nils reflekterar över de kompetenser som finns i både skötsel- och utvecklingsgruppen. I många fall är de här drivna pensionärerna på mindre orter tidigare kommunalpolitiker eller har jobbat i den kommunala sektorn. Nils är rädd att vi underskattar de idéburna personernas professionella kunskap. *”Det som definierar ett lyckat samverkansprojekt är ofta **kunskap om varandras förutsättningar** och därmed också en **tilltro till varandra** att man vill göra något bra”*. Svaret på Nils fundering är att både skötsel- och utvecklingsgruppen rymmer en bred kompetens med drivna personligheter men inte just fritidspolitiker vad jag känner till.

Liv reflekterar över sina erfarenheter som stadsträdgårdsmästare och vilka strukturer man orkar med som tjänsteperson och som ideell förening. Varje by kan inte få en stor pott pengar för att utveckla ett grönområde, då behövs i stället en samverkan med lokalsamhället och en **beredskap för att förhandla** om alternativa sätt att underhålla en park.

Framgångsfaktorerna för ett samverkansprojekt är olika för de olika deltagarna i parken, både som gruppering och som individ. Patrik påpekar att **parken ju finns och att det borde vara det yttersta kvittot på att samverkansprocessen varit lyckosam**. Nils kopplar på en fundering om huruvida projektträsket är förödande och vi går in på webinariets andra fråga.

Kan vi bryta oss loss ur projektifieringsträsket?

Ja. Nils reflekterar över huruvida det går att dränera projektträsket genom att hitta och lyfta den struktur Liv efterfrågade. Och hur formerna för New Public Governance kan bidra till att dränera projektträsket så att vi får ett projektlandskap som faktiskt fungerar. *”Kommunens likavärdesprincip är oerhört viktig för en kommunal politiker. Politiker kan också ha en annan ideologi och bild av hur samhället ser ut, och därmed hamnar vi i projektträsket. Eller projektlandskapet. De utmaningarna behöver vi ta oss an”*.

Är det parken som är det viktiga resultatet eller är det att det gavs möjlighet att göra en jättefin park? Från offentligt perspektiv är det lyckosamma att ha skapat möjlighet att anlägga parken. Syftet var att samverka och möjliggöra. Robin resonerar: *”Nu finns parken och vi kommer då in i ett annat skede. Den här fantastiska parken kanske är ett gemensamt allmännyttigt värde som kommunen borde gå in och bidra med resurser för förvaltning”*. Men detta kommer ett steg senare, efter möjliggörandet.

Patrik lyfter Örnköldsvik som exempel där man har skapat ekonomiska föreningar på landsbygden. Varje ekonomisk förening får en grundplåt av kommunen som ger ett visst rörelseutrymme, de kan ex. anställa en person lokalt. I styrelsen sitter några från kommunen med, men det är inte de som har makten. Risken här är som både Nils och Robin också var inne på, orättvisan i att många lokalsamhällen saknar eldsjälarna som vill eller kan driva en ekonomisk förening.

Där hamnar vi igen. Daniel A, som var parkchef och fattade beslutet att satsa på att Svenmanska skulle restaureras, poängterar att det inte går att vara rättvis. Man måste våga satsa för att vinna något. Nils fortsätter med den ekonomiska logiken i lokalt förankrade landsbygdsutvecklingsprojekt. *”Här är ekonomi inte bara pengar men också ett värdeskapande i stort. Det borde handla om ”för vem skapar vi detta värde”? Vem är intresserad av att investera tid och pengar i den här parken? Tankemodellen är i stället för att kommunen går in och betalar med skattepengar, så skapas det en ekonomisk förening som crowfunder det här för att människor i Bräkne-Hoby upplever parken som väldigt positiv och man vill stötta det.”* Även friskvårdsperspektivet spelar in i görandets estetik när vi pratar om en stor grupp pensionärer som är ute och rör på sig varje vecka. Och lär sig nya saker varje vecka. Med andra ord, man kan betrakta projektträsket utifrån **värdeskapande och ekonomi**. Nils jämför med idéburet byggande där bygg-gemenskaper är exempel som bidrar till billigare boende men också till att bygga bort ensamhet. Styckar vi upp och fragmentiserar projekt mellan alla förvaltningar som berörs förstår man till sist inte helt var vinsten faller ut. Det som kan ses som en liten investeringspott för parkförvaltningen blir en stor vinst för ex. socialförvaltningen i slutändan. Och för medborgarna inte minst!!

Hur kan kommuner hantera övergången från New Public Management till New Public Governance? Vilka muttrar behöver vi skruva på?

Tredje frågeställningen var inte den lättaste men Robin plockar upp Nils tråd med svårigheten och det ologiska att samla satsningar och vinster i en kommunal förvaltning. Robin funderar över att de här fint fungerande föreningarna behöver **professionaliseras för att de inte ska vara så beroende av kommunal politik och förvaltning, och kunna agera mer själva**. Ständigt blir det också väldigt mycket fokus på deras förmåga att kunna leverera och få en grundfinansiering för att kunna gå in i projekt och kunna omsätta mer, och där tappar man ju något viktigt.

”Det handlar om något grundläggande i civilsamhället och den idéburna sektorn när man fokuserar på vad de kan leverera i olika samverkansformer. Det är för mycket funktioner som en röstbärare och så vidare, liksom för lokal offentlighet som ett begrepp.”

Liv lyfter ett annat perspektiv. *”Vi är ju många från SLU här [på webinariet] och jag vill uppehålla mig vid markförvaltande. Det är egentligen förvaltandet av naturresurser. I en tid med behov av klimatomställning så finns det ju en poäng eller rätt många poänger med att liksom koppla det närmare till det lokala på något sätt, med mer småskaliga strukturer för jordbrukande eller bibehålla ett småskaligt jordbrukande eller skogsbrukande. Då är det ju en poäng med ett aktivt lokalsamhälle som medel för ett lokalt naturresursomhändertagande. Det tycker jag också att man behöver prata om.”* Liv berättar om ett projekt med virtuella stängsel som grönskötselmetod eller, betestjänster i lokalsamhällen. Det kan ju vara för lokal livsmedelsförsörjning eller den typen av frågor. Där upplever Liv att det finns ett stort hål. *”Vem driver den typen av frågor för att kommunerna inte har råd att ta hand om marken? Det är liksom helt fragmenterat, men de här lokalsamhällena ju har en stor potential på något sätt.”* Det är en stor fråga, men visst har vi ett tydligt glapp, vad gäller ansvar för den typen av frågor.

Anna resonerar kring att vårt samtal rör sig kring övergången till New Public Governance men som försvåras av att vi fortfarande använder en terminologi från New Public Management. *”Vi har fortfarande en uppenbar, gemensam terminologi som alla förstår, liksom vi förstår professionalisering och leverans”*. Anna vänder tillbaka till var den här stora potten pengar gör mest nytta. Potten pengar som inte alla byar kan få. Är det hos en professor som kan sprida pengarna mest professionellt eller är det i ett sammanhang där de inte tas lika väl om hand, men å andra sidan saknas väldigt mycket. Det beror på vad vi utgår från, olika mål och värderingar.

Patrik och Liv avslutar vårt samtal med att konstatera att det handlar om att lokalsamhället kan göra saker som det offentliga inte kan. Vårt samtal har rört sig kring vad de har rätt till och kan, men Liv påpekar att lokalsamhällets engagemang behövs för att kunna göra en viss typ av omställning som det offentliga inte kan.

Nils instämmer men lägger till att det finns också saker som det offentliga kan göra som inte lokalsamhället kan göra. Det är viktigt att hålla isär vilka aktörer som har mandat och kapacitet att göra olika saker. Det är viktigt att lyfta frågan om vem som har kapacitet i olika samverkansinitiativ. *”Och hur har de olika aktörerna möjlighet att utöka de andra samverkande aktörernas handlingsutrymme?”*.

Det handlar om kommunens roll i att ta det stora ansvaret för vad samhällsnyttan faktiskt är och vad det ska vara. Vilka initiativ ska stöttas i den processen? Vi landar i frågan om vad som är rättvisa i olika sammanhang.

Avslutande reflektion

Skavet mellan gräsrötter och den kommunala organisationen är inte bara av ondo. Ett skav känns mer än det syns. Det irriterar och det kan växa, men samtidigt få fler att få upp ögonen för att alternativa sätt att arbeta med landskapsutveckling och platsutveckling utanför centralorter kan vara nödvändiga. Skavsår går sällan över av sig själv, det behövs åtgärder för att hantera de faktorer som orsakar irritationen.

Delat ansvar är svårt. Tillit är också svårt, i synnerhet när förväntningar på resultat skiljer sig åt. Långsiktighet ger trygghet och trygghet ger möjlighet att mäta axla ett ansvar. Hög omsättning på tekniska chefer och parkchefer i kommunen har bidragit till en ryckighet ingen kan anklagas för, men engagerade föreningars engagemang är fortfarande stabilt. Föreningarnas attityd och uthållighet har bidragit till deras framgång men framför allt deras förmåga att knacka på rätt dörrar, deras fingertoppskänsla som Robin nämnde, för hur de uppvaktar både

tjänstepersoner och politiker genom åren. Men också deras inställning, omsorg och genuina intresse för sitt landskap, för sina platser och för varandra. Skötselgruppens samlade trädgårdskompetens är helt avgörande för att Svenmanska trädgårdsparken blivit så välkomponerad, välkött och under kontinuerlig förändring. Men den främsta anledningen till att blev utnämnda som Sveriges park 2025, var parkens organisatoriska elegans som vilar på eftertraktade grundvalar av samverkan, engagemang och tillit.

Strukturer som behöver fångas upp och synliggöras på kommunhuset är möjligheten att uppmuntra föreningarna till att fortsätta med det här *görandet* som är så viktigt. Att uppmuntra görandet, slå ett slag för spadkulturen och att tillåta engagemang. Inte bara för gruppen i Bräkne-Hoby utan så att det kommer att bildas fler liknande grupper. I en roll som möjliggörare kan kommuner kanske känna sig trygga i en New Public Governance-struktur. En beredskap för hur nya skapade värden kan tas hand om och förvaltas blir nästa steg. Strukturer för förvaltning med stöd i IOP, medel från fonder mm. fungerar ibland men kräver mycket av den som söker finansiering. Bidragsberoende bygger in en ryckighet i verksamheten som uppfattas som otrygg. Så, hur skulle kommunen kunna bli den trygga aktören i ett sådant sökande efter långsiktig trygghet? Det är då inte längre en grön skötselfråga, Svenmanska trädgårdsparken blir i stället ett medel. Det hade kunnat vara en lekplats eller ett naturområde i stället för en park. Tjänstepersoner på kommuner har så många uppgifter på sitt arbetsbord, men de har också politiker som man kan vända sig till. Daniel, tidigare landsbygdsutvecklare, nämnde att föreningars stora nackdel är att de inte är politiskt förankrade, vilket gör dem tandlösa. Men politiken behöver också förstå mer om vad lokalsamhällen behöver. Det är kanske inte bara en verksamhet som krävs utan i lika hög grad den offentliga närvaron i de mindre samhällena, vilket i sin tur därigenom skulle aktivera lokalsamhället?

Referenser

Agger, A. 2021. *Civil Society Organisations and Municipalities in Changing Times: Potentials and Pitfalls in the Collaborative Turn*. I Ibsen, B (red). *Voluntary and Public Sector Collaboration in Scandinavia. New Approaches to Co-Production*. Palgrave Studies in Third Sector Research. Springer Nature Switzerland AG DOI:[10.1007/978-3-030-72315-6_9](https://doi.org/10.1007/978-3-030-72315-6_9)

Andreasson, U. 2017. *Trust – the Nordic Gold*. Nordic Council of Ministers. Rosendahls, Denmark. <http://dx.doi.org/10.6027/ANP2017-737>

Björling, N. 2019. *Platsutveckling – Radikal demokrati eller post-politisk planering?* I Syssner, J.(red). *Ett nytt kontrakt för samhällsbyggande*. Linneförs förlag.

Buijs, A., Hansen, R., Van der Jagt, S., Ambrose-Oji, B., Elands, B., Lorange Rall, E., Mattijssen, T., Pauleit, S., Runhaar, H., Stahl Olafsson, A. och Steen Møller, M. 2019. *Mosaic governance for urban green infrastructure: Upscaling active citizenship from a local government perspective*. *Urban Forestry & Urban Greening*, 40, 53-62. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2018.06.011>

Carlsson, V., Mukhtar-Landgren, D. och Fred, M. 2025. *Local autonomy and the partnership principle: Collaborative governance in the European Social Fund in Sweden*. *Public Money & Management*, 45(5), 391–399. <https://doi.org/10.1080/09540962.2022.2076516>

Cras, P., Nordfeldt, M., Åberg, P. och von Essen, J. 2023. *Kan civilsamhället lösa landsbygders serviceutmaningar?* I Stenbacka, S. och Hermelin, B. (red). *Hållbar samhällsplanering för landsbygden*. Gleerups.

Dempsey, N., Smith, H. och Burton, M. 2014. *Place-Keeping*. Routledge. New York.

Europarådet. 2000. *Europeiska landskapskonventionen*. Europarådet. Florens, Strasbourg.

Fred, M. 2018. *Projectification: The Trojan horse of local government*. Doktorsavhandling, Department of Political Science. Lund University.

Galdámez, E, Kauark-Fontes, B., Vásquez, A., Salbitano, F., Mercado, G., Wild, T. och Pauleit, S. 2025. *Beyond experimentation: how are urban nature-based solutions living labs in Europe and Latin America designed and implemented for transformative change?*, *Sustainability: Science, Practice and Policy*, 21:1, DOI:[10.1080/15487733.2025.2545644](https://doi.org/10.1080/15487733.2025.2545644)

Gentin, S., Maurer, M. L., Herslund, L. B., Gulsrud, N. M., Hunt, J. B., och Buijs, A. 2025. *The unfolding of mosaic governance and trust in three municipalities in Denmark – a case study*. *Journal of Environmental Planning and Management*, 68 (14), 3310–3336. <https://doi.org/10.1080/09640568.2024.2346592>

Gustavsson, E. 2001. *Trädgårdsideal och kunskapssyn*. Doktorsavhandling. Sveriges lantbruksuniversitet, Alnarp Repro, Alnarp.

Hagelberg, L., Henriksson, P. och Lindberg, J. 2022. *Arkitektens roll på landsbygden – en förstudie om urban norm och rurala alternativ*. Finansierad av Leif Blomkvist Forskningsstiftelse.

Hermelin, B och Moberg, A-B. 2023. *Samhällsplanering och samverkan – Lokal utveckling och service i glesbygd*. I Stenbacka, S. och Hermelin, B. (red). *Hållbar samhällsplanering för landsbygden*. Gleerups.

Ibsen, B (red). 2021. *Voluntary and Public Sector Collaboration in Scandinavia. New Approaches to Co-Production*. Palgrave Studies in Third Sector Research. Springer Nature Switzerland AG DOI:[10.1007/978-3-030-72315-6_9](https://doi.org/10.1007/978-3-030-72315-6_9)

Jansson, M. och Svenfelt, Å. 2025. *Hållbarhet i fokus: Lokal planering och styrning bortom, eller vid sidan av, ett tillväxtparadigm*. Linköping:

Linköping University Electronic Press.
<https://doi.org/10.3384/978918118145>

Krogh, A. H. och Triantafyllou, P. 2024. *Developing New Public Governance as a public management reform model*. Public Management Review, 26(10), 3040–3056.
<https://doi.org/10.1080/14719037.2024.2313539>

Mellqvist, H., Gustavsson, R., och Gunnarsson, A. 2013. *Using the connoisseur method during the introductory phase of landscape planning and management*. Urban Forestry & Urban Greening 12, 211-219.
<https://doi.org/10.1016/j.ufug.2012.10.001>

Mellqvist, H., och Gustavsson, R. 2014. *Learning and Acting through Participatory Landscape Planning: The Case of the Bräkne River Valley, Sweden*. I Sandberg, A. Bardekjian och S. Butt, (red.). Urban Forests, Trees, and Greenspace: A Political Ecology Perspective, pp. 292-306. Earthscan, London.

Mellqvist, H., Kristensen, L. S. och Konijnendijk van den Bosch, C. 2016. *Participatory green structure planning for linking urban and rural landscapes - a case study from Ronneby, Sweden*. Nordic Journal of Architectural Research 3, 71-96.

Mellqvist, H. 2017. *The connoisseur method*. Doktorsavhandling. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet.
<https://publications.slu.se/?file=publ/show&id=104111>

Mukhtar-Landgren, D., Kronsell, A., Voytenko Palgan, Y., och von Wirth, T. 2019. *Municipalities as enablers in urban experimentation*. Journal of Environmental Policy & Planning, 21(6), 718–733.
<https://doi.org/10.1080/1523908X.2019.1672525>

Nordiska ministerrådet. 2025. *Nya perspektiv på befolkningsminskning - Smart anpassning för kommuner och regioner i Norden*. NORDREGIO

Policy brief 2025:20 (Elin Cedergren, Hilma Salonen & Lumi Tomren).
[10.6027/PB2025:20.2001-3876](https://doi.org/10.6027/PB2025:20.2001-3876)

Ostrom, E. 1990. *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*. Cambridge University Press, Cambridge.

Putnam, R. D., Leonardi, R. och Nanetti, R. Y. 1993. *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*, Princeton University Press, Princeton.

Regeringskansliet. 2015. *Agenda 2030*.
<https://www.regeringen.se/contentassets/af12d612e6e94b2698057db968d30b80/bilaga-3-svensk-oversattning-av-resolutionen-forandra-var-varld-agenda-2030-for-hallbar-utveckling/>

Regeringskansliet. 2021. *Den hala tvålen - Verktyg och metoder för social hållbarhet i fysisk planering och stadsutveckling*.
<https://www.regeringen.se/contentassets/3d6ae840c00f4b159294c8e986b56a04/den-hala-tvalen--verktyg-och-metoder-for-social-hallbar-i-fysisk-planering.pdf>

Richardsson, A. 2023. *Svenmanska trädgårdsparken – Att arbeta med trädgård på allmän mark*. Tidskriften Landskap. Nr 1, 26-29.

Ronneby kommun. Uå. *Grönstrukturplan för Ronneby kommun*.
<https://www.ronneby.se/bygga-bo--miljo/oversiktsplan-och-detaljplaner/oversiktlig-planering/gronstrukturplan.html>

Ronneby kommun. 2021. *Landsbygdspolitiskt program. Ronneby kommun. Ronneby och dess landsbygder för en hållbar framtid* (av Daniel Granello).
<https://www.ronneby.se/download/18.4e122dfb17d7b90f0f78a876/1638975978245/Landsbygdspolitiskt%20program.pdf>

Sang, Å.O., Vogel, N. och Mercado, G. 2025. *What are the potentials for local governments when participating in research on knowledge co-creation through nature-based solutions?* Socio Ecol Pract Res 7, 29–41. <https://doi.org/10.1007/s42532-024-00205-w>

Stenbacka, S. och Hermelin, B. (red). 2023. *Hållbar samhällsplanering för landsbygden*. Gleerups.

Sveriges Regering. 2018. *Politik för gestaltad livsmiljö*. Prop. 2017/18:110.

Syssner, J. 2018. *Mindre många – om anpassning och utveckling i krympande kommuner*. Dokument press. Tallin.

Wänström, J. och Hermelin, B. 2022. *Att skapa ändamålsenlig samverkan – Samrådsstrukturer med region och kommuner*. Rapport 2022:5. Centrum för kommunstrategiska studier, Linköpings universitet.

Åkerman, A. 2020. *En annan landsbygd. Om gestaltad livsmiljö på landsbygden*. Falkenberg: Rian Designmuseum, ISBN: 978-91-971127-4-1

